

Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien vuosina 2013-2017
tutkimat kuolemaan johtaneet onnettomuudet

www.oti.fi

Raportissa on tarkasteltu liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien tutkimia kuolemaan johtaneita tieliikenneonnettomuuksia. Tarkastelu painottuu vuosina 2013–2017 tutkittuihin kuolemaan johtaneisiin moottoriajoneuvo-onnettomuuksiin, joissa kuljettajan veren alkoholipitoisuus on ylittänyt rattijuopumuksen rajan eli 0,5 promillea.

Onnettomuustietoinstituutti (OTI)

Raportin on laatinut Esa Rätty

PÄIHDERAPORTTI 2013-2017

1 Alkoholirattijuopumus kuolemaan johtaneissa moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa

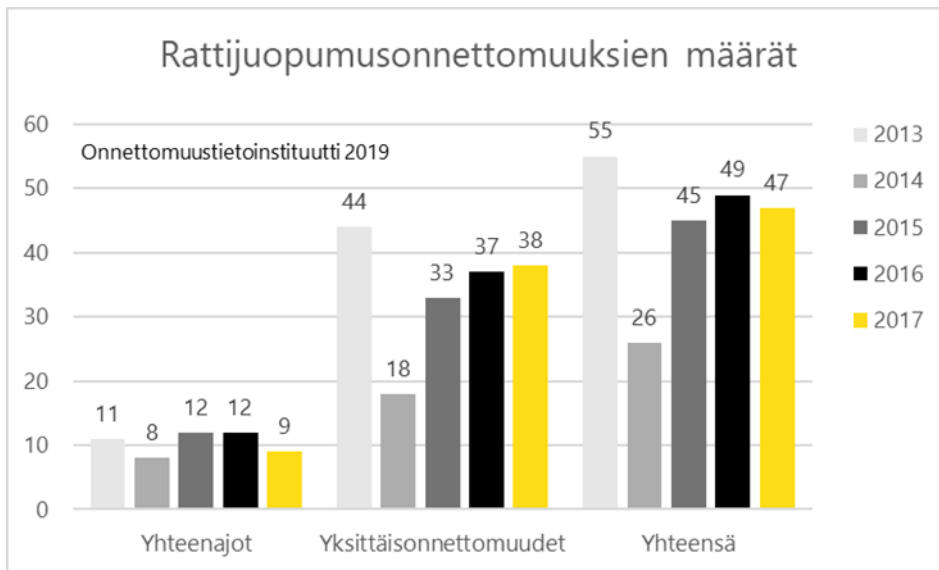
Kuolemaan johtaneet moottoriajoneuvo-onnettomuudet, joissa kuljettajalla oli alkoholia veressä vähintään 0,5 promillea. Alkoholin lisäksi kuljettaja on saattanut olla myös muiden pähteiden vaikutuksen alainen, ks. 1.1.5.

1.1 Onnettomuudet

Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat tutkivat vuosina 2013–2017 yhteensä 222 kuolemaan johtanutta moottoriajoneuvo-onnettomuutta, joissa aiheuttajakuljettajalla oli veressä alkoholia vähintään 0,5 ‰. Tämä on 24 % kaikista¹ tutkituista kuolemaan johtaneista moottoriajoneuvo-onnettomuuksista. Yhteenajo-onnettomuuksissa vastapuolina olleista kuljettajista yhdelläkään ei ollut veressä alkoholia.

1.1.1 Onnettomuustyypit

Rattijuoppojen aiheuttamista 222 onnettomuudesta 170:ssä (77 %) oli vain yksi osallinen ajoneuvo ja 52 (23 %) oli yhteenajoja (Kuva 1). Onnettomuuksista 164 (74 %) oli tieltä suistumisia, 49 (22 %) oli kohtaamisonnettomuuksia ja loput 9 (4 %) oli luokkaan ”muut” kuuluvia onnettomuuksia, kuten törmäyksiä esteisiin tai kumoonajoja ajoradalla.

Kuva 1. Rattijuopumusonnettomuuksien vuosittaiset määrät kuolemaan johtaneissa moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa 2013-2017.

1.1.2 Onnettomuuksissa kuolleet

Rattijuopon aiheuttamissa moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa kuoli vuosina 2013–2017 yhteensä 252 henkilöä (Kuvio 5). Kuolleista 188 (75 %) oli juopuneita kuljettajia, 54 (21 %) oli matkustajana rattijuopon kyydissä ja 10 (4 %) kuoli yhteenajoissa vastapuolina olleissa ajoneuvossa. Jalankulkijoiden ja polkupyöräilijöiden kuolemat on esitetty luvussa 4.

¹ Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat tutkivat vuosina 2013-2017 kaikkiaan 921 kuolemaan johtanutta moottoriajoneuvo-onnettomuutta, joista 72 aiheuttajakuljettajan alkoholi ei ole tiedossa.

1.1.3 Promillemäärät

Alkoholin vaikutuksen alaisten kuljettajien, jotka olivat aiheuttajina kuolemaan johtaneissa moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa, promillemäärä ylitti törkeän rattijuopumuksen rajan (1,2 ‰) 81 %:ssa onnettomuuksista (Taulukko 1). Vuosina 2013-2017 kuolemaan johtaneiden moottoriajoneuvo-onnettomuuksien aiheuttajakuljettajista 13 oli ns. maistelleita (0,20-0,49 ‰)

Taulukko 1. Kuljettajien promillemäärät rattijuoppojen aiheuttamissa kuolemaan johtaneissa moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa 2013-2017.

	2013		2014		2015		2016		2017		Yhteensä	
Alkoholipitoisuus promilleina	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
0,50-1,19	10	18	4	15	8	18	12	24	9	19	43	19
1,20-1,99	21	38	13	50	20	44	17	35	19	40	90	41
2,00 ja yli	24	44	9	35	17	38	20	41	19	40	89	40
Yhteensä	55	100	26	100	45	100	49	100	47	100	222	100

1.1.4 Kuljettajien ikä ja sukupuoli

Rattijuoppojen moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa aiheuttajana oli mies 206 (93 %) tapauksessa ja nainen 16 (7 %) tapauksessa. Rattijuopumusonnettomuuksien aiheuttajakuljettajista 63 (28 %) oli iältään alle 25-vuotiaita ja 115 (52 %) oli 25–54-vuotiaita. Loput 44 (20 %) kuljettajaa oli iältään vähintään 55-vuotiaita.

Miehistä 169 (82 %) ja naisista 10 (63 %) ajoi vähintään 1,2 ‰ humalassa eli ylitti törkeän rattijuopumuksen rajan (katso myös Kuvio 5).

1.1.5 Alkoholin lisäksi muut ajokykyyn vaikuttaneet aineet

Rattijuopoista 51 (23 %) ajoi alkoholin lisäksi myös muun ajokykyyn vaikuttavan aineen vaikutuksen alaisena. Kuljettajista 25:llä oli huumeita ja 36:lla ajokykyyn vaikuttavia lääkkeitä (katso myös Taulukko 2). Kuljettajista 10 oli alkoholin, huumeiden ja ajokykyyn vaikuttavien lääkkeiden vaikutuksen alaisia.

1.1.6 Turvalaitteiden käyttö

Turvalaitteiden käyttämättömyys korostuu rattijuopumusonnettomuuksissa. Kaikista rattijuopoista turvavyötä tai kypärää (asiallisesti kiinnitettynä) käytti 66 (31 % tiedossa olevista). Henkilöautojen kuljettajista turvavyötä käytti 51 (29 % tiedossa olevista) ja näiden matkustajista 34 (36 % tiedossa olevista).

1.1.7 Tapahtumapaikka

Rattijuoppojen aiheuttamista moottoriajoneuvo-onnettomuuksista 27 (12 %) tapahtui taajamissa, 23 (10 %) taajaman lähialueilla ja 172 (78 %) haja-asutusalueella. Haja-asutusalueiden onnettomuuksista 75 (44 %) tapahtui valta- ja kantateillä, 70 (41 %) seutu- ja yhdysteillä, 25 (15 %) yksityisteillä ja -alueilla ja 2 (1 %) muilla alueilla.

1.1.8 Ajoneuvot

Rattijuopoista 176 (79 %) ajoi henkilöautolla, 16 (7 %) moottoripyörällä tai kevytmoottoripyörällä, 9 (4 %) mopoautoilla, mönkijöillä tai vastaavilla, 6 (3 %) pakettiautolla, 6 (3 %) traktorilla, 5 (2 %) moottorikelkalla 3 (1 %) mopolla, ja 1 kuljettaja ajoi kuorma-autolla.

1.1.9 Ajo-oikeus ja ajoneuvon omistus

Rattijuopoista 184:lla (83 %) oli onnettomuushetkellä voimassa oleva ajokortti, joskaan osalla heistä (n=7) ajo-oikeus ei riittänyt kyseisen ajoneuvon kuljettamiseen. Ajokiellossa tai muusta syystä vailla ajo-oikeutta oli 27 (12 %) rattijuoppoa. Heistä 4:n ajo-oikeus oli rauennut ja 7:llä (3 %) ei ollut koskaan ollut ajokorttia.

Rattijuopoista 12 (5 %) ajoi anastetulla ajoneuvolla ja 35 (16 %) luvallisesti lainatulla tai vuokratulla ajoneuvolla.

1.1.10 Matkustajat

Henkilöautoa kuljettaneista rattijuopoista 117 (66 %) ajoi yksinään ja 58:llä (34 %) oli vähintään yksi matkustaja kyydissä (37:llä oli kyydissä yksi matkustaja ja 21:llä oli kyydissä vähintään kaksi matkustajaa). Rattijuoppojen kuljettamien henkilöautojen kyydissä oli yhteensä 95 matkustajaa, joista 50 (53 %) kuoli onnettomuuksissa.

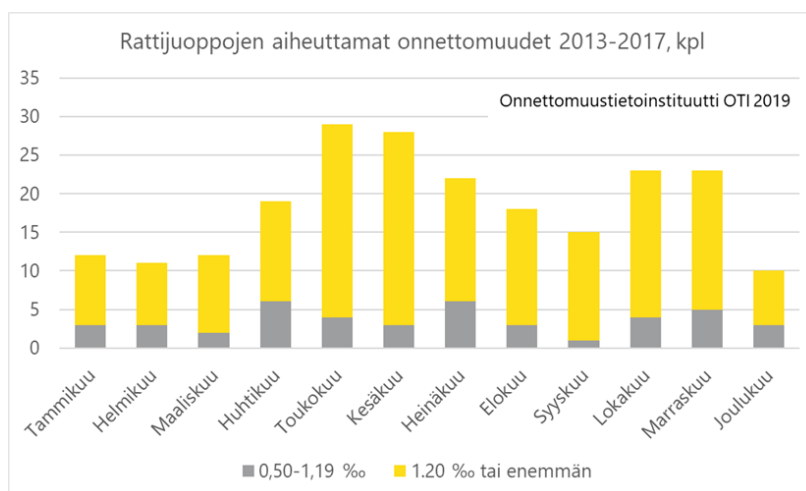
1.1.11 Aikaisemmat rangaistukset

Rattijuopoista 60:llä (30 %) ei ollut onnettomuutta edeltäneiden viiden vuoden ajalta taustallaan yhtään liikenneraingistusta. Rattijuopoista 141:lla (70 % tiedossa olevista) oli taustallaan vähintään yksi liikenneraingistus ja 35:lla (17 %) vähintään viisi rangaistusta. Vähintään yksi rattijuopumusrangaistus oli taustallaan rattijuopoista 77:llä (38 % tiedossa olevista).

1.1.12 Ajankohta

Rattijuopumusonnettomuudet painottuivat viikonloppuihin sekä iltaan ja yöhön. Rattijuoppojen aiheuttamista moottoriajoneuvo-onnettomuuksista puolet (48 %) tapahtui perjantai-illan klo 18 ja sunnuntiaamun klo 6 välisenä aikana.

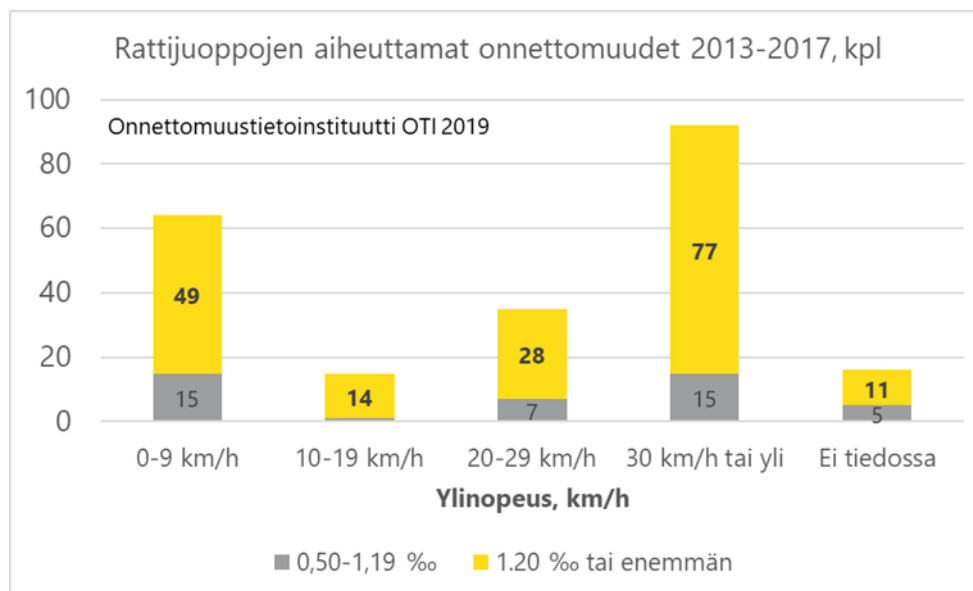
Rattijuoppojen moottoriajoneuvo-onnettomuuksia tapahtui eniten touko-kesäkuussa (keskimäärin 6 onnettomuutta/kk). Joului-maaliskuussa rattijuopumusonnettomuuksia tapahtui puolet vähemmän kuin kesällä. (Kuva 2.)

Kuva 2. Rattijuoppojen aiheuttamat kuolemaan johtaneet moottoriajoneuvo-onnettomuudet kuukausittain 2013-2017.

1.1.13 Ylinopeus

Rattijuopoista 142 (69 %) ajoi onnettomuushetkellä vähintään 10 km/h ylinopeutta ja 92 (45 %) ylitti tien nopeusrajoituksen vähintään 30 km/h:lla (tiedossa olevista) (Kuva 3.).

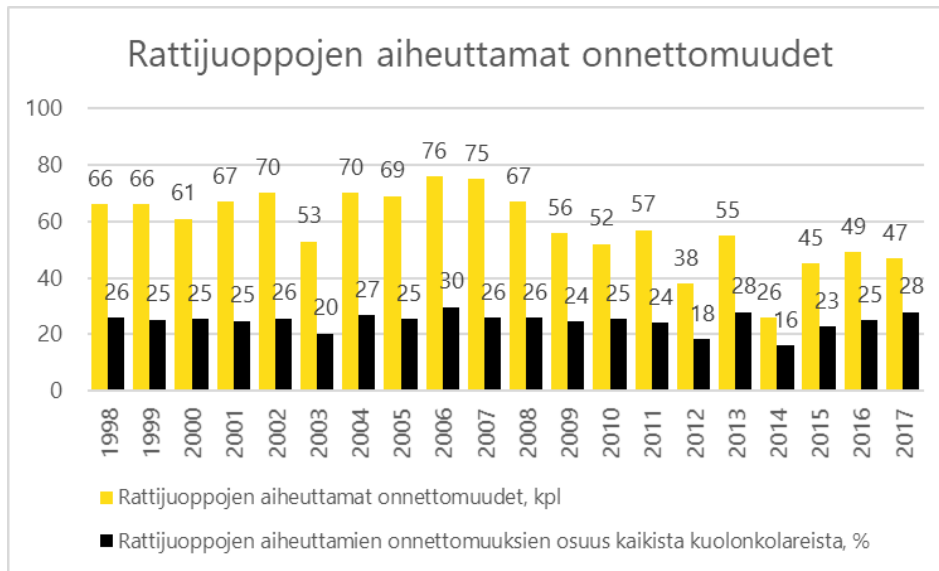

Kuva 3. Ylinopeudet ja promillemäärät rattijuoppojen aiheuttamissa kuolemaan johtaneissa moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa 2013-2017.

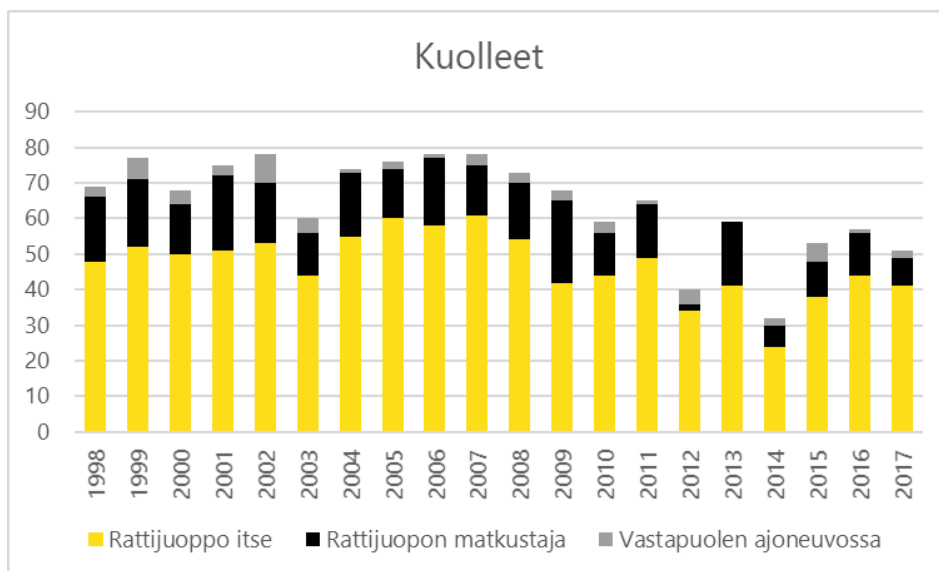
1.2 Rattijuopumusonnettomuudet ja niissä kuolleet pidemmällä aikavälillä

Kuolemaan johtaneiden moottoriajoneuvo-onnettomuuksien määrä on vähentynyt pitkällä aikavälillä. Myös rattijuopumusonnettomuuksien määrä on vähentynyt kymmenen vuoden takaisesta (Kuva 4.).

Rattijuopumusonnettomuuksien määrät olivat poikkeuksen pieniä vuosina 2012 ja 2014. Vuonna 2017 rattijuopumusonnettomuuksien osuus kaikista kuolemaan johtaneista moottoriajoneuvo-onnettomuuksista oli 28 %.

Kuva 4. Rattijuoppojen aiheuttamat kuolemaan johtaneet moottoriajoneuvo-onnettomuudet 1998–2017.

Kuva 5. Rattijuoppojen aiheuttamissa moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa kuolleet 1998–2017.

2 Huumeiden tai lääkkeiden vaikutuksen alaiset kuljettajat kuolemaan johtaneissa moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa

2.1 Moottoriajoneuvo-onnettomuudet, huumeiden vaikutuksen alaiset kuljettajat

Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat tutkivat vuosina 2013–2017 yhteensä 78 huumeiden vaikutuksen alaisen kuljettajan aiheuttamaa kuolemaan johtanutta moottoriajoneuvo-onnettomuutta. Yhdessä onnettomuudessa huumeiden vaikutuksen alainen kuljettaja oli yhteenajon ns. syyttömänä vastapuolena. Edellisenä viisivuotiskautena (2008–2012) huumeiden vaikutuksen alaisia aiheuttajakuljettajia oli 59.

Huumekuljettajista 25:llä oli veressä huumausaineen lisäksi ainakin alkoholia (nämä tapaukset sisältyvät myös raportin alkupuolella esitettyihin alkoholirattijuoppoihin) ja 32:lla oli veressä huumeiden lisäksi ainakin ajokykyyn vaikuttavaa lääkettä (Taulukko 2). Neljä huumekuljettajaa ajoi ns. maistissa (0,20–0,49 ‰).

Huumekuljettajien ja alkoholirattijuoppojen aiheuttamien onnettomuuksien erojen selvittämiseksi **seuraavaksi on analysoitu vain niiden huumeuskien onnettomuuksia, jotka eivät olleet alkoholin vaikutuksen alaisia.**

Huumeuskien aiheuttamia onnettomuuksia jää jäljelle 53, kun 25 sekakäyttäjää (kuljettaja, joilla oli sekä alkoholia että huumetta veressä) jätetään tarkastelusta pois. Näistä huumeuskien aiheuttamasta 53 moottoriajoneuvo-onnettomuudesta 26 (49 %) oli yhteenajoja ja 27 (51 %) yksittäisonnettomuuksia. Onnettomuuksista 39 (74 %) tapahtui haja-asutusalueella.

2.1.1 Kuljettajat ja turvalaitteiden käyttö

Huumekuljettajista 22 eli 42 % oli alle 25-vuotiaita, 29 (54 %) oli 25–54-vuotiaita ja 2 (4 %) oli vähintään 45-vuotiaita. Miehiä heistä oli 49 (92 %). Ajokiellossa tai muusta syystä vailla ajo-oikeutta oli 15 (29 % tiedossa olevista) kuljettajaa. Turvavyötä tai kypärää käytti 20 kuljettajaa (41 % kuljettajista, joiden turvalaitteen käytöstä tai käyttämättömyydestä on tieto).

2.1.2 Ajoneuvot

Huumekuljettajista 42 (79 %) ajoi henkilöautolla, 8 (15 %) moottoripyörällä ja loput 3 (6 %) muilla ajoneuvoilla. Ajoneuvoista 3 (6 %) oli anastettuja.

2.1.3 Kuolleet

Huumekuljettajien aiheuttamissa 53 moottoriajoneuvo-onnettomuudessa kuoli vuosina 2013–2017 yhteensä 58 henkilöä. Kuolleista 48 oli huumekuljettajia, 8 näiden matkustajia ja 2 kuoli yhteenajossa vastapuolena olleissa ajoneuvoissa.

2.1.4 Ajankohta ja valoisuus

Huumeiden vaikutuksen alaisena olleiden kuljettajien aiheuttamista onnettomuuksista tapahtui 32 (60 %) huhtisyysskuussa. Huumeonnettomuuksia on tapahtunut tasaisesti pitkin viikkoa: viikonloppu ei näy erityisenä piikkinä onnettomuuksissa. Onnettomuudet ovat tapahtuneet kohtalaisen tasaisesti myös eri vuorokaudenaikoina. Iltapäivällä klo 12–18 välisellä ajalla (17 onnettomuutta, 34 %) tapahtui saman verran onnettomuuksia kuin puolen yön jälkeen klo 24–06 välisellä ajalla (17 onnettomuutta, 34 %). Onnettomuuksista 27 (51 %) tapahtui valoisaan aikaan.

2.2 Kuolemaan johtaneet moottoriajoneuvo-onnettomuudet, ajokykyyn vaikuttavien lääkkeiden vaikutuksen alaiset kuljettajat

Ajokykyyn vaikuttaneet lääkkeet ovat potentiaalisesti päihdyttäviä aineita varsinkin, jos niiden kanssa on käytetty samaan aikaan alkoholia tai muita huumaavia aineita.

Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat tutkivat vuosina 2013–2017 yhteensä 87 kuolemaan johtanutta moottoriajoneuvo-onnettomuutta, jossa aiheuttajakuljettaja oli ajokykyyn vaikuttavan lääkkeen vaikutuksen alaisena (lisäksi 1 kuljettaja yhteenajossa vastapuolena).

Yksinomaan ajokykyyn vaikuttaneen lääkkeen alaisena ajoi 25 kuljettajaa (30 % tiedossa olevista, sisältää myös 2 maistissa ollutta 0,20-0.49 %, joilla ei ollut muita päihteitä). Heidän aiheuttamistaan 25 onnettomuudesta 23 oli yhteenajoja. Onnettomuuksissa kuoli yhteensä 26 henkilöä. Kuolleista 22 oli yksinomaan ajokykyyn vaikuttaneen lääkkeen alaisena ajanut kuljettaja, 1 näiden matkustaja ja 3 kuoli vastapuolen ajoneuvossa.

Lääkeonnettomuuksista 36:ssa aiheuttajakuljettaja oli myös alkoholin vaikutuksen alainen ja 32:ssa kuljettaja oli myös huumausaineen vaikutuksen alainen (Taulukko 2). Lisäksi yhteensä 6 kuljettajaa ajoi ns. maistissa (0,20-0.49 %). Lääkekuljettajista 10 oli lääkkeiden, alkoholin ja huumeiden vaikutuksen alainen.

3 Kuolemaan johtaneet moottoriajoneuvo-onnettomuudet, päihdeonnettomuuksien yhteenveto

Vuosina 2013–2017 päihdekuskiin (alkoholin, huumeiden tai ajokykyyn vaikuttavien lääkkeiden vaikutuksen alaiset) aiheuttamia kuolemaan johtaneita moottoriajoneuvo-onnettomuuksia tutkittiin kaikkiaan 304. Määrä vastaa kolmannesta (33 %) kaikista kuolemaan johtaneista moottoriajoneuvo-onnettomuuksista.

Päihdekuskiin aiheuttamissa onnettomuuksissa kuoli kaikkiaan 340 henkilöä, joista 261 oli aiheuttajana olleita päihdekuljettajia, 63 päihdekuskiin ajoneuvoissa olleita matkustajia ja 16 oli yhteenajoissa vastapuolena olleissa ajoneuvoissa.

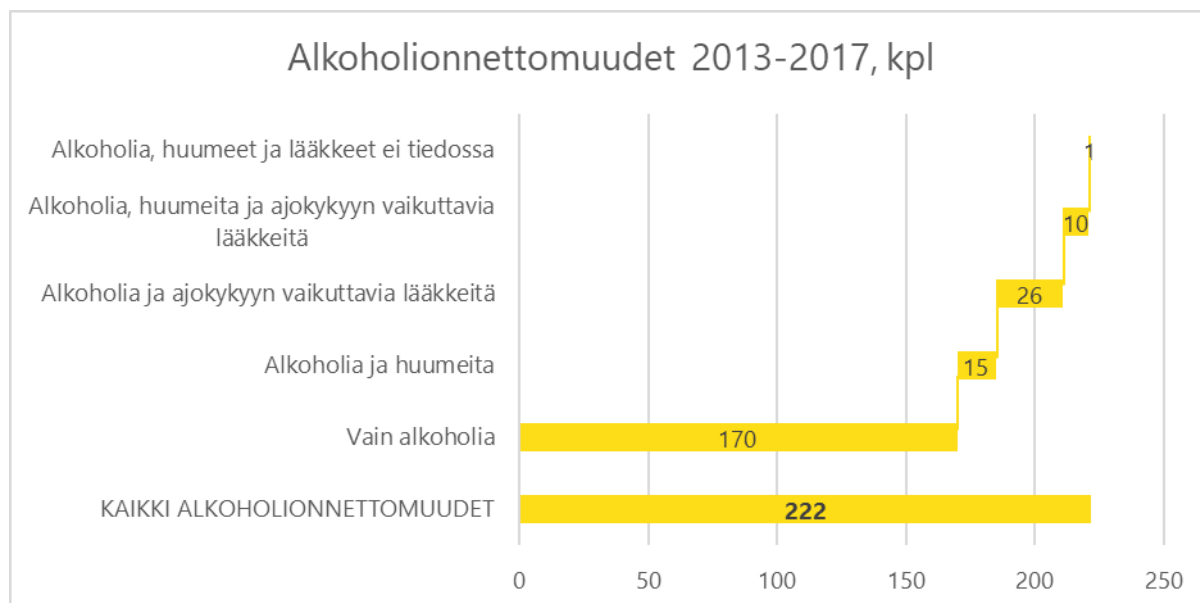
Kuljettajista 222 oli ainakin alkoholin vaikutuksen alaisia, 78 ainakin huumeiden vaikutuksen alaisia ja 87 ainakin ajokykyyn vaikuttavan lääkkeen vaikutuksen alaisia (Taulukko 2). Alkoholirattijuopista 170 (77 %) oli yksinomaan alkoholin vaikutuksen alaisia (Kuva 6.). Huumeuksista 27 (35 %) oli yksinomaan huumeiden vaikutuksen alaisia (Kuva 7). Kuljettajista 10 oli lääkkeiden, alkoholin ja huumeiden vaikutuksen alaisena samanaikaisesti.

Moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa aiheuttajana olleiden päihdekuljettajien henkilöautot (244 kpl) olivat keskimäärin 15.2 vuotta vanhoja*. Päihdekuljettajien henkilöautoista noin 5 %:ssa oli onnettomuuden syntyyn vaikuttaneita teknisiä vikoja ja 9 % oli katsastamattomia.

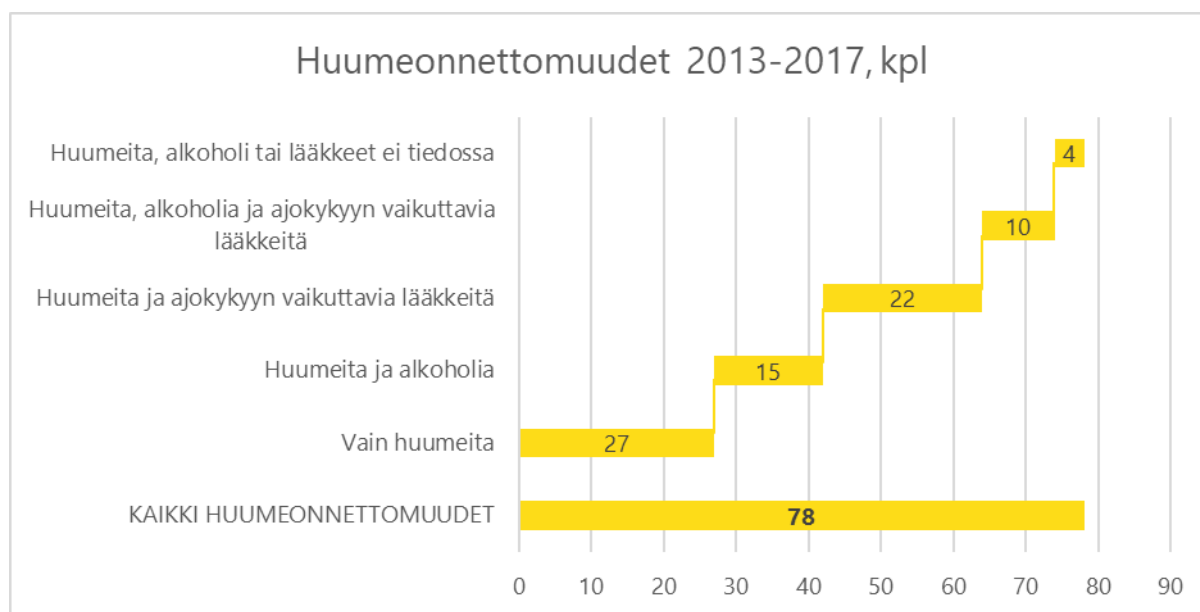
**Vastaavana aikana kaikkien aiheuttajakuljettajien henkilöautojen (675 kpl) keskimääräinen ikä oli 13.6 vuotta, teknisiä vikoja oli noin 4 %:ssa ja autoista 4 % oli katsastamattomia.*

Taulukko 2. Päihdeonnettomuudet.

Kuolemaan johtaneet päihdeonnettomuudet	
1.1 Alkoholionnettomuudet	222
Onnettomuudet, joissa kuljettajan veressä yksinomaan alkoholia	170
Onnettomuudet, joissa kuljettajan veressä alkoholin lisäksi ainakin huumeita	25
Onnettomuudet, joissa kuljettajan veressä alkoholin lisäksi ainakin ajokykyyn vaikuttavia lääkkeitä	36
Onnettomuudet, joissa kuljettajan veressä alkoholin lisäksi huumeita ja ajokykyyn vaikuttavia lääkkeitä	10
1.2 Huumeonnettomuudet	78
Onnettomuudet, joissa kuljettajan veressä yksinomaan huumeita	27
Onnettomuudet, joissa kuljettajan veressä huumeiden lisäksi ainakin alkoholia	25
Onnettomuudet, joissa kuljettajan veressä huumeiden lisäksi ainakin ajokykyyn vaikuttavia lääkkeitä	32
Onnettomuudet, joissa kuljettajan veressä huumeiden lisäksi alkoholia ja ajokykyyn vaikuttavia lääkkeitä	10
1.3. Lääkeonnettomuudet	87
Onnettomuudet, joissa kuljettajan veressä yksinomaan ajokykyyn vaikuttaneita lääkkeitä	25
Onnettomuudet, joissa kuljettajan veressä ajokykyyn vaikuttavien lääkkeiden lisäksi ainakin alkoholia	36
Onnettomuudet, joissa kuljettajan veressä ajokykyyn vaikuttavien lääkkeiden lisäksi ainakin huumeita	32
Onnettomuudet, joissa kuljettajan veressä ajokykyyn vaikuttavien lääkkeiden lisäksi alkoholia ja huumeita	10

Kuva 6. Yksinomaan alkoholin vaikutuksen alaisena olleiden kuljettajien ja muiden päihteiden sekakäyttäjien määrät alkoholirattijuoppojen aiheuttamissa kuolemaan johtaneissa moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa 2013-2017.

Kuva 7. Yksinomaan huumeiden vaikutuksen alaisena olleiden kuljettajien ja muiden päihteiden sekakäyttäjien määrät huumeuskien aiheuttamissa kuolemaan johtaneissa moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa 2013-2017.

4 Jalankulkijoiden ja polkupyöräilijöiden kuolemaan johtaneet onnettomuudet

Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat tutkivat vuosina 2013–2017 yhteensä 264 kuolemaan johtanutta jalankulkijan tai polkupyöräilijän kuolemaan johtanutta onnettomuutta. Näissä kuoli 119 polkupyöräilijää, 144 jalankulkijaa ja kaksi muulla tavalla liikkunutta. Polkupyöräilyonnettomuuksista 42 oli yksittäisonnettomuuksia.

4.1 Päihteiden vaikutuksen alaisena ajaneiden moottoriajoneuvonkuljettajien aiheuttamat jalankulkijoiden ja polkupyöräilijöiden kuolemaan johtaneet onnettomuudet

Kevyen liikenteen onnettomuuksissa oli vuosina 2013–2017 osallisena kaikkiaan 218 moottoriajoneuvon kuljettajaa. Heistä 118 (54 %) oli onnettomuuksissa aiheuttajana. Onnettomuuksissa aiheuttajana olleista moottoriajoneuvonkuljettajista 6 (5 % aiheuttajakuljettajista) oli päihteiden vaikutuksen alaisia: 2:lla alkoholia, 2:lla alkoholia ja lääkkeitä ja 2:lla huumeita ja lääkkeitä. Lisäksi 1 alkoholin vaikutuksen alainen kuljettaja oli onnettomuudessa vastapuolena. Alkoholioonnettomuuksista kahdessa myös jalankulkija oli alkoholin vaikutuksen alainen. Näiden lisäksi kahden moottoriajoneuvonkuljettajan veren alkoholipitoisuus oli välillä 0,2–0,49 ‰.

4.1.1 Kuolleet

Päihtyneiden moottoriajoneuvonkuljettajien aiheuttamissa onnettomuuksissa kuoli vuosina 2013–2017 yhteensä kuusi jalankulkijaa tai polkupyöräilijää. Rattijuoppojen (väh. 0,5 ‰) aiheuttamissa onnettomuuksissa kuoli 4 jalankulkijaa ja huumeuskien aiheuttamissa onnettomuuksissa kuoli 2 polkupyöräilijää.

4.2 Päihdyttävien aineiden vaikutuksen alaisena kulkeneiden jalankulkijoiden ja polkupyöräilijöiden kuolemaan johtaneet onnettomuudet

Tutkijalautakuntien tutkimissa onnettomuuksissa kuoli vuosina 2013–2017 yhteensä 265 jalankulkijaa ja polkupyöräilijää. Heistä 48 (18 %) oli alkoholin vaikutuksen alaisena (27 oli jalankulkijaa ja 21 polkupyöräilijää). Näistä onnettomuuksista 75 %:ssa jalankulkija tai polkupyöräilijä oli pääaiheuttaja onnettomuudessa. Pyöräilijöiden onnettomuuksista 12 eli puolet oli yksittäisonnettomuuksia: kaatumisia, törmäämisiä esteeseen tai ajoradalta suistumisia.

Onnettomuuksista, joissa jalankulkija tai polkupyöräilijä oli alkoholin vaikutuksen alaisena, joka toinen (24 kpl, 50 %) tapahtui perjantai-illan klo 18 ja sunnuntai-aamun klo 6 välisenä aikana. Onnettomuuksista 28 (58 %) tapahtui taajamassa, 7 (15 %) taajaman lähialueella ja 13 (27 %) haja-asutusalueella. Onnettomuuksista 29 (60 %) tapahtui touko-syyskuussa.

Alkoholin vaikutuksen alaisista 27 jalankulkijasta 2 (7 %) oli 21–24-vuotiaita, 11 (41 %) 25–44-vuotiaita ja 14 (52 %) oli 45–64-vuotiaita. Alkoholin vaikutuksen alaisista 21 polkupyöräilijästä 7 (33 %) oli 25–44-vuotiaita, 13 (62 %) 45–64-vuotiaita ja yksi oli yli 64-vuotias.

Onnettomuuksissa kuolleista päihtyneistä jalankulkijoista 24 oli pelkästään alkoholin vaikutuksen alaisia; kolme oli huumeiden vaikutuksen alaisia ja kolme oli sekä alkoholin että huumeiden vaikutuksen alaisia. Polkupyöräilijöistä 20 oli alkoholin vaikutuksen alaisia ja 1 oli huumeiden vaikutuksen alainen. Jalankulkijat ja pyöräilijät olivat tyypillisesti voimakkaasti päihtyneitä, 39:llä (81 %) veren alkoholipitoisuus oli vähintään 1.2 promillea.

5 Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien toteamia riskitekijöitä ja turvallisuuden parannusehdotuksia

5.1 Riskitekijät

Tyypillisimpiä liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien toteamia riskitekijöitä päihdekuskiin aiheuttamissa onnettomuuksissa ovat huumeiden, lääkkeiden ja alkoholin vaikutuksen lisäksi ylinopeus, turvavyön käyttämättömyys ja yleinen piittaamattomuus liikennesäännöistä.

Muita yleisiä inhimilliseen toimintaan liittyviä riskitekijöitä ovat mm. kuljettajan mielentilaan ja lääkitykseen liittyvät riskit, väsymys, ajokortittomuus, vähäinen ajokokemus ja juopunut matkaseura.

Päihdekuskiin ajoneuvoon liittyviä yleisiä riskitekijöitä ovat erilaiset puutteet renkaissa. Liikenneympäristöön liittyvistä riskeistä tyypillisimpiä ovat keski- tai reunakaiteiden puute sekä kiinteät törmäyset (puut, pylväät jne.).

5.2 Parannusehdotukset

Turvallisuuden parannusehdotuksissaan tutkijalautakunnat korostavat alkoholikon merkitystä rattijuopumuksen ennaltaehkäisyssä. Hyvin yleisiä ovat liikennevalvontaan liittyvät ehdotukset, joissa painotetaan ylinopeus- ja liikennepäihitymismäärityksen yleistä tehostamista ja alueellisen kohdentamisen kehittämistä.

Tutkijalautakunnat pitävät tärkeänä valistamista ja tiedottamista erityisesti alkoholin, huumeiden sekä lääkkeiden vaikutuksesta ajokykyyn, mutta toisaalta ne kannattavat myös rangaistusten koventamista. Tutkijalautakunnat ovat nähneet alkoholinvaikutuksen alaisena ajamisen ajoterveysongelmana ja ehdottaneet hoitoon ohjausta sekä liikennelääkärijärjestelmän käyttöönottoa Suomessa.

Ajoneuvoihin liittyvissä turvallisuusehdotuksissa tutkijalautakunnat pitävät etusijalla ajoneuvokannan uusiutumista edistäviä toimenpiteitä. Lisäksi yleisimpiä ehdotuksia ovat kuljettajan ajosuorituksen tukemiseen (esim. ajonvakautus) liittyvät, sekä ajo-oikeuden että turvavyön käyttöä varmistaviin tekniikoihin liittyvät ehdotukset.

Liikenneympäristöön liittyvät turvallisuusehdotukset painottuvat ajokaistalta pois ajautumisen estämiseen erilaisin kaidejärjestelyin esim. ns. keskikaide sekä kiinteiden törmäysetien poistamiseen liikenneympäristöstä.

6 Yhteenveto

Vuosina 2013-2017 liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat tutkivat yhteensä 921 kuolemaan johtanutta moottoriajoneuvo-onnettomuutta, mikä on 19 % vähemmän kuin vuosina 2008-2012. Rattijuopumus-onnettomuuksien määrä väheni vastaavina vuosina 18 %. Huumeonnettomuuksien määrä sen sijaan kasvoi: vuosina 2008-2012 onnettomuuden aiheuttaneiden huumekuljettajien määrä oli 59, kun vuosina 2013-2017 vastaava määrä oli 78. Näistä 78 kuljettajasta 25 oli sekakäyttäjiä eli he olivat huumeiden ja alkoholin vaikutuksen alaisia. Huume- ja sekakäyttäjien onnettomuuksien kasvu kuvastanee huumeiden käytön kasvua Suomessa. Myös poliisin tietoon tulleiden huumekuljettajien määrä on kasvanut.

Käytettyjen päihteiden kannalta erityyppisten päihdekuljettajien onnettomuusprofiilit eroavat jonkin verran toisistaan. Huumekuljettajien onnettomuudet tapahtuvat tasaisesti pitkin viikkoa ja eri vuorokaudenaikoina (eniten kuitenkin iltapäivällä), kun alkoholirattijuoppojen onnettomuudet tapahtuvat useimmiten viikonloppuna ja yöaikaan. Huumekuljettajien onnettomuudet ovat useammin yhteenajoja muiden ajoneuvojen kanssa, kun taas alkoholirattijuoppojen onnettomuudet ovat tyypillisimmin yksittäisonnettomuuksia. Onnettomuuksien tapahtumajärjestelmien erilaisuus voi osaltaan selittää onnettomuustyyppien erilaisuutta: iltapäivällä tiestöllä on enemmän muita liikkuja kuin yöllä.

Alkoholirattijuopuille ja huumeekuskeille on yhteistä, että valtaosa heistä on miehiä ja suurin ikäryhmäluokka ovat 25–54-vuotiaat. Rattijuoppojen onnettomuuksissa yli 55-vuotiaiden osuus on kuitenkin noussut verrattuna aikaisempaan tarkasteluajanjaksoon 2008-2012. Valtaosa onnettomuudessa kuolleista on ollut päihdeuskuun ajoneuvossa. Tämä liittyy turvavyön käyttämättömyyteen: 69 % rattijuopuista ja 59 % huumeekuskeista ei käyttäneet asianmukaisesti turvavyötä tai kypärää. Lisäksi molempien päihdekuljettajaryhmien kuolemaan johtaneista moottoriajoneuvo-onnettomuuksista suurin osa tapahtuu huhti-syyskuussa.

Ajokykyyn vaikuttavien lääkeaineiden alaisena ajaneiden moottoriajoneuvon kuljettajien aiheuttamien onnettomuuksien määrä oli samalla tasolla kuin vuosina 2008-2012. Erilaisten lääkeaineiden vaikutusta ajokykyyn on vaikea arvioida, ja aiheesta tulisikin tehdä erillinen tutkimus.

Kuolemaan johtaneen onnettomuuden aiheuttaneista rattijuopuista 81 % ylitti törkeän rattijuopumuksen rajan. Tutkijalautakunnat ovatkin nähneet päihteiden vaikutuksen alaisena ajamisen ajoterveysongelmana ja ehdottaneet hoitoon ohjausta sekä valtakunnallisen liikennelääkärinjärjestelmän käyttöönottoa Suomessa. Tutkijalautakunnat näkevät alkoholukon asentamisen ajoneuvoihin edelleen tärkeänä estomahdollisuutena rattijuoppojen onnettomuuksille.

Jalankulkijan tai polkupyöräilijän kuolemaan johtaneissa onnettomuuksissa aiheuttajana olleista moottoriajoneuvonkuljettajista 6 (5 % aiheuttajakuljettajista) oli päihteiden vaikutuksen alaisia. Päihtyneiden moottoriajoneuvonkuljettajien aiheuttamissa onnettomuuksissa kuoli vuosina 2013-2017 yhteensä kuusi jalankulkijaa ja polkupyöräilijää, joista 4 kuoli alkoholirattijuoppojen (väh. 0,5 %) aiheuttamissa onnettomuuksissa.

Tutkijalautakuntien tutkimissa onnettomuuksissa kuoli vuosina 2013-2017 yhteensä 265 jalankulkijaa ja polkupyöräilijää. Heistä 48 (18 %) oli alkoholin vaikutuksen alaisena (27 oli jalankulkijaa ja 21 polkupyöräilijää). Pyöräilijöiden onnettomuuksista 12 eli puolet oli erityyppisiä yksittäisonnettomuuksia: kaatumisia, törmäämisiä esteeseen tai ajoradalta suistumisia.

Onnettomuustietoinstituutti (OTI) tekee työtä ennaltaehkäistäkseen liikenneonnettomuuksia Suomessa. OTI koordinoi liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien toimintaa ja hallinnoi tutkinnasta kerättyä tietoa muiden liikennevahinkotilastojensa lisäksi. Tilastotiedon määrä ja laatu ovat kansainvälisesti ainutlaatuisia. OTI tarjoaa tärkeää tietoa, jolla voidaan vaikuttaa liikenneturvallisuuteen sekä lainsäädännön että käytännön toimenpiteiden tasolla. Instituutti toimii erillisenä yksikkönä Liikennevakuutuskeskuksessa. Lue lisää www.oti.fi.

Määritelmiä:

Osallinen: tieliikenteen onnettomuudessa mukana ollut tienkäyttäjä (moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja [tai moottorikäyttöinen ajoneuvo], polkupyöräilijä tai jalankulkija)

Rattijuoppo: kuljettaja, jonka veressä on ollut alkoholia vähintään 0,50 ‰

Vastapuoli: osallinen, jonka kanssa alkoholin vaikutuksen alainen kuljettaja on törmännyt

Keuyen liikenteen onnettomuus: yhteentörmäys tieliikenteessä, minkä seurauksena jalankulkija tai pyöräilijä on kuollut, tai kuolemaan johtanut polkupyöräilijän yksittäisonnettomuus

Moottoriajoneuvo-onnettomuus: kuolemaan johtanut yhteenajo- tai yksittäisonnettomuus, jossa moottorikäyttöisessä ajoneuvossa mukana ollut henkilö on menehtynyt

Lisätietoja:

Onnettomuustietoinstituutti OTI
Itämerenkatu 11-13, 00180
Helsinki
Viestintä, p. 040 450 4700

Liikenneonnettomuuksien
tutkinnan johtaja **Kalle Parkkari**
kalle.parkkari@oti.fi
puh. 040-450 4627

Liikenneturvallisuuspäällikkö
Esa Rätty
esa.ratty@oti.fi
puh. 040-922 1365

Raporttiin voi viitata seuraavasti:
Rätty, E., 2019. OTI päihderaportti
2013-2017. Onnettomuustie-
toinstituutti OTI, ISBN 978-952-
5834-91-8. Helsinki.

